

L I S T E K.

† **Ivan Tomšič.** Dne 17. m. m. je umrl po daljši mučni bolezni *Ivan Tomšič*, c. kr. vadniški učitelj in c. kr. okrajni nadzornik, urednik „Vrtčev“ in znani pisatelj slovenski. Pokojnik je bil porojen dne 4. grudna 1838. leta na Vinici, kjer je služboval njega oče Bernard (tudi plodovit pisatelj, umrl dne 24. velikega travna 1856. leta) za učitelja Osnovne šole je dovršil doma na Vinici, leta 1855. pa je prestopil na ljubljansko gimnazijo, kjer je bil vedno jeden prvih odličnjakov. Zaradi skrajno neugodnega gmotnega razmerja je ostavil gimnazijo in leta 1859. šel na učiteljsiše, kjer je leta 1860. dovršil svoje nauke. Osem let je nato učiteljeval v Trziči, odtod pa je prišel za učitelja na tedanjo normalko ali sedanjo vadnico v Ljubljani, kjer je deloval vestno in vztrajno, dokler ni moral naprositi lani zaradi hude bolezni dopusta — Ime Tomšičevo je tesno združeno s književno zgodovino slovensko. Spisal ali izdal je vsega skupaj do 30 knjig, sosebno za mladino, in pisal v različne liste slovenske, takó v „Šolskega Prijatla“, kjer so natisnjeni njega prvenci (leta 1853), v „Danico“, v „Učiteljskega Tovariša“, v „Slovenski Glasnik“, „Novice“, „Besednik“ i. t. d. Največja zasluga Tomšičeva pa je, da je leta 1871. ustanovil „Vrtec“, katerega je skrbno in modro vodil do zadnjega diha svojega. Predaleč bi nas zavedlo, ako bi naštevati vse, kar je spisal in priobčil Ivan Tomšič; zato svoje čitatelje samó opozarjamo na spis pokojnega prof. Marna v „Jezičniku“ leta 1891., kjer so natančno naštetí plodovi Tomšičevega neutrudnega peresa. Omenjamo samó še, da je Tomšič dolgo let sestavljal „Bibliografijo slovensko“ v „Letopisu Matice Slovenske“ in da je prvi poslovenil Močnikove računice. Tudi prevod novih računic, predelanih na kronske veljavo, ki izidejo letos, oskrbel je Ivan Tomšič. — Naš národ bode težko pogrešal vzornega rodoljuba, ki tudi v najbridkejših časih ni zatajil svojega odločno národnega mišljenja; takisto težko bode naša mladina pogrešala plemenitega svojega učitelja in pisatelja, slovenska književnost pa žaluje po zvestem sodelavci svojem. Blag mu spomin in mir njega duši!

Slovenska zemlja. Opis slovenskih pokrajin v prirodznanskem, statističkem, kulturnem in zgodovinskem oziru. I. del. *Poknežena grofija Goriška in Gradiščanska. Zgodovinski opis* (12 podob). Spisal *S. Rutar*, c. kr. gimn. profesor. Izdala »Matica Slovenska«, 132 strani. — Že v lanskem letniku »Ljublj. Zvona« smo imeli priliko opozarjati na vrline, katere ima tistega pisatelja »prirodznanski, statistički in kulturni opis poknežene grofije Goriške in Gradiščanske«, in smelo trdimo, da bode tudi ta knjiga Slovencem zelo ugajala. Prav razveselilo nas je torej nadaljevanje tako lepo započete delo z zgodovinskim opisom prej imenovane slovenske pokrajine. Vsa zgodovinska tvarina je razdeljena na pet poglavij, in sicer so to: 1. Goriško do leta 1000. po Kristu. 2. Goriško pod akvilejskimi patrijarhi. 3. Goriško pod lastnimi grofi. 4. Narodna izobraženost v srednjem veku. 5. Goriško pod Avstrijo. — V prvem poglavju nam g. pisatelj prav umevno razlaga prazgodovinsko dōbo, kakšna je bila pred 2000 leti dežela in nje prvotni naselniki, sledove prazgodovinskih prebivalcev, različna gradišča in trgovinsko razmerje v tej deželi. Opisujē rimsko dōbo, bavi se, kakor umevno, mnogo z Akvilejo ter nam kaže, koliko so Rimljani v kulturnem oziru storili za Goriško, koliko je trpela dežela za preseljevanja narodov in kakó so se končno početkom srednjega veka v deželi naselili Slovenci, dokler jih ni podjarmil Karol Véliki in se je Goriška združila s Koroško. — Drugo poglavje razpravlja zgodovino od akvilejskih patrijarhov do pridobitve Goriške po Maksimilijanu I. leta 1500. Tu vidimo, kakó so si prisvojili deželo akvilejski patrijarhi in kakó so se uveljavili samí in njih kapitelj, broječ 50 kanonikov. Opisuje se vladanje najimenitnejših